

Sayı : 3266
Tarih : 26.09.2019

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat KURUM tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Murat ÇEPNİ

İzmir Milletvekili

- Demir çelik sektörü, üretim faaliyetleri sonucu ortaya çıkan yüksek miktarlarda cüruf nedeniyle en büyük atık üreticisi sektörler arasında yer almaktadır. Oluşan cürufun bir kısmı granüle cüruf olarak çimento ve inşaat sektöründe değerlendirilmekte, büyük bir kısmı ise atık olarak depolanmaktadır. Tehlikesiz atık olarak değerlendirilen cüruf miktarının yıllar içerisinde artmasından dolayı depolama alanları büyümekte bu da ciddi çevre sorunları ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bazı tehlikesiz atıkların çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi, atık miktarının azaltılması, geçici depolanması, geri kazanım tesislerinin kurulması ve bu tesislerin çevreyle uyumlu yönetiminin sağlanmasına yönelik prensip, politika ve programların belirlenmesi amacıyla "Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği", 17 Haziran 2011 tarih ve 27967 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu tebliğe göre: cüruf depolama için istenen zeminin su ve hava ile temasının engellenmesi, depo zemininin suya zehirli madde geçişine izin vermeyecek şekilde oluşturulması gerekmektedir. İzmir Aliğa'da 20 yıl önce kurulmaya başlanmış 11 adet demir-çelik fabrikası bulunmaktadır. Bu tesislerden üretim sonrası ortaya çıkan cürufların rasgele depolanması ciddi çevre sorunları yaratmaktadır Foça Ilıpınar'da yer alan ve kuzey ormanlarının bir bölümüyle çevrili Gölyüzü mevkiinde cüruf depolama alanı inşa edilmiştir. Bu alanda 7 Eylül 2017 ve 6 Nisan 2019 tarihlerinde iki büyük yangın çıkmıştır. Yangın sonunda hazırlanan bilirkişi raporunda; depolanan malzemelerden açığa çıkan yanıcı gazların, sıcaklığın ve nemin etkisiyle kızışarak reaksiyon oluşturduğu, kolay yanıcı maddelerin tutuştuğu sonucuna varıldığı belirtilmiştir. Yangınlar doğaya, bölgedeki tüm canlılara, insan sağlığına yönelik ciddi bir tehlike yaratmıştır. Bölgeden yükselen küller Foça'nın Gencelli, Cumhuriyet, Ilıpınar, Kozbeyli ve Aliğa'nın Horozgediği mahallelerine kadar ulaşmıştı. Basında çıkan haberlere göre; İzmir Büyükşehir Belediyesi, demir-çelik fabrikalarının atık malzemesi olan cürufları, 2015 yılından itibaren Bergama, Aliğa, Kınık, Dikili ve Menemen ilçelerinde yeni yapılan yollarda, altyapı malzemesi olarak kullanmaktadır. Cürufun, çevre ve insan sağlığı açısından tehdit

oluşturduğunu ileri süren Menemen ve Foça Belediyeleri ile bazı vatandaşlar, Büyükşehir Belediyesi'nin işlemine karşı İzmir 3'üncü İdare Mahkemesi'nde dava açmıştır. Mahkemenin talebi üzerine, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) hazırladığı raporda; atıkların su ile reaksiyonu sonucu, sulu ortamda olumsuz ekotoksik etkilere sebep olma riskinin bulunduğunu, yağmur, sızıntı gibi nedenlerle deniz, göl, kanalizasyon gibi yerlere karışmasının engellenmesi ve atıkların geçici veya kalıcı olarak depolanmaması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, raporda, 3 deney faresi üzerinde yapılan inceleme sonucunda da cürufun ciddi sağlık sorunları yaratmasından dolayı "tehlikeli" olduğu sonucuna varıldığını açıklamıştır. Mahkeme, TÜBİTAK'ın hazırladığı raporun ardından, bilirkişilerce keşif yapılmasına karar vermiş, bilirkişiler tarafından hazırlanan raporda, atıkların 'tehlikesiz' olduğu görüşü yer alınca, davayı reddetmiştir. Demir-çelik fabrikalarının atık malzemesi olan cürufların depolandığı bölgede insanların sağlığı, canlı yaşamı, su, deniz, kıyılar, ormanlar, tarım alanları tehdit altındadır. Vatandaşlar ve sivil toplum kuruluşları, bütün ekolojik yaşamı etkileyen cüruf ve termik santral kül depolama alanının yarattığı sorumlulara dikkat çekmek ve tesisin kapatılmasını için yıllardır mücadele etmelerine karşın bir sonuç alamamışlardır.

Bu bağlamda;

1- İzmir Ilıpınar Mahallesi'nin ormanlarla çevrili Gölyüzü mevkiinde bulunan depolama alanındaki cürufların insan sağlığına ve doğal hayata telafisi imkansız zararlar verdiği bilinmektedir. Cürufların neden olduğu sorunlar ve neden olduğu sorunlara kalıcı çözümler için Bakanlığınızın bir çalışması var mıdır? Bu sorunların tespiti ve çözüm için ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmakta mıdır? Bakanlığınız depolama alanında ne sıklıkla denetimler yapmaktadır? Denetimlerin sonucu kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?

2- Depolama alanının taşınması veya kaldırılması için Bakanlığınızın bir çalışması var mıdır? Bölge halkının ve sivil toplum kuruluşlarının bu konudaki talepleri dikkate alınıp incelenecek midir?

3- Foça sınırları içiresindeki alan hangi tarihten itibaren depolama alanı olarak kullanılmaktadır? Bu bölgenin depolama alanı yapılması için gerekçe nedir? Ne şekilde, kimler tarafından karar verilmiştir? Bu alan için ÇED raporu mevcut mudur?

4- Depolama alanında toplam ne kadar cüruf bulunmaktadır? Fabrikalar, gün içerisinde bölgeye ne kadar cüruf depolamaktadır? Deponun toplam alanı ne kadardır? Depolama bölgesi için ön görülen cüruf miktarı ve alan ne kadardır? Varsa ÇED raporuna uygun mudur?

11/11

5- Demir çelik fabrikalarının atıklarını direk olarak buraya getirip dökmektedirler. Türkiye'nin en önemli bilimsel kurumlarından olan TÜBİTAK yaptığı incelemeler ve canlılar üzerinde atıkların neden olduğu sağlık sorunlarının tespiti için fareler üzerinde yaptığı deneyler sonucunda atıkların tehlikeli atık olduğunu belirtmiştir. TÜBİTAK raporu Bakanlığınız tarafından incelenmiş midir? Cüruf ve küllerin tehlikeli atık sınıfına alınması için çalışmalarınız olacak mıdır? Mahkeme bilimsel bir kurumun raporunu kabul etmeyerek davayı reddetmiştir. Bakanlığınız tekrar dava açıldığında, davada taraf olacak mıdır?

6- Cüruf ve kül depolama alanında 7 Eylül 2017 ve 6 Nisan 2019 tarihlerinde iki büyük yangın çıkmıştı. Yangının neden olduğu zararlarla ilgili bir çalışma yapılmış mıdır? Yangının neden olduğu zararların telafisi için neler yapılmıştır? Yeniden yangın çıkma ihtimaline karşı önlemler alınmış mıdır?

7- İzmir Büyükşehir Belediyesi, bölgedeki yollara cürufları sert malzeme özelliği taşıması nedeniyle yol yapımında kullanmaktadır. TÜBİTAK Raporunda "Bu cürufların tehlikeli atık olduğu, sulu ortamlara karışmasının engellenmesi ve açıkta depolanmasının önlenmesi gerektiği" belirtilmiştir. Bu cürufların yollarda kullanılması insan sağlığına da ciddi zararlar vermektedir. Cüruf dökülmesinin engellenmesi için Belediye ile işbirliği yapılacak mıdır? Yapılan yolların tekrar düzenlenmesi için Bakanlığınız devreye girecek midir?

8-Türkiye'de demir-çelik endüstrisinde, kaç adet tesis faaliyet göstermektedir? Bu faaliyetler sonucu oluşan cüruf miktarı yıllık yaklaşık olarak yıllık tondur? Söz konusu atıkların yüzde kaç tesislerde bekletilmekte, yüzde kaç düzenli depolanmakta ve yüzde kaç geri kazanılmaktadır

9- Türkiye'de demir-çelik endüstrisinde faaliyet gösteren tesislerin çevre izin belgeleri ve geri dönüşüm tesis lisansları var mıdır?

10- Demir-çelik üretimi sırasında oluşan bacı gazı külünde yüksek oranda toksik ağır metal olduğu bilinmektedir. Türkiye'de faaliyet gösteren tesisler, ağır metal içeriği yüksek uçucu küllerin cüruf içine karışmasını önlemek amacıyla neler yapmaktadır? Kaç demir çelik üretim tesisinde baca gazında uçucu kül arıtım sistemi mevcuttur?

11- Özellikle demir-çelik sanayinin yoğunlaştığı Marmara, Ege ve Doğu Akdeniz bölgelerinde milyonlarca ton cürufun birikmesiyle cüruf dağlarının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu cüruflar için Demir-Çelik üreticileri ile işbirliği yapılmakta mıdır? Çevreye verdiği zararlar için Bakanlığınız tarafından ceza kesilen tesis olmuş mudur?